

Lovska zveza *Slovenije*

Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana, Slovenija
Telefon: +386 (1) 24 10 916
www.lovska-zveza.si

7. Slovenski lovski dan: »ŠKODA OD DIVJADI«
Gornja Radgona, 18. april 2015

Urška Srnec:

Vprašanje škod z vidika pravne ureditve

Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 - Odl. US, 17/08 in 46/14 - ZON-C) v svojem devetem poglavju opredeljuje vrste škod, določa odškodninsko odgovornost, višino odškodnine, predpisuje ravnanja za preprečevanje nastanka škod in postopke za uveljavljanje škod glede na odškodninsko odgovornost. Z vidika upravljavcev lovišč so še posebej pomembna določila, ki se nanašajo na preprečevanje škod tako s strani potencialnih oškodovancev kot strani upravljavcev lovišč in določila, ki se nanašajo na odškodninsko odgovornost za škodo na vozilu in divjadi v primerih povozov.

V prispevku želimo glede na informacije, ki jih v primerih škod od divjadi prejemamo na resorno ministrstvo, osvetliti, kje so pravne in ostale možnosti za izboljšanje sodelovanja upravljavcev lovišč z lastniki zemljišč, ker v praksi ponekod (še) niso dovolj uveljavljene. Ključen moment za manj problematično dojetje škod s strani oškodovancev je odzivnost upravljavcev lovišč skozi celoten postopek ocenjevanja škod in transparentnost postopka ocenjevanja škod, za kar niso potrebna dodatna finančna sredstva ali posebne obremenitve.

7. Slovenski lovski dan: »ŠKODA OD DIVJADI«
Gornja Radgona, 18. april 2015

Marko Jonozovič:

Škode od divjadi v zadnjih desetih letih (2005–2014) v Sloveniji

Škode, ki jih povzroča divjad na lastnini ali premoženju ljudi, obstajajo od pradavnine, od časov, ko se je človek iz nabiralca in lovca preobrazil v poljedelca in rejca živali. Te nastajajo tudi danes, pri čemer je bistvena razlika ta, da v pravadnini prostoživeče živali niso imele upravljavca, posledično pa tudi ne subjekta, ki bi za škodo odgovarjal in jo povračal prizadetemu.

Termini divjad, škoda in lovska organizacija so pravniški pojmi, ki jih obravnavajo tako poseben zakon, t. i. »lex specialis« – Zakon o divjadi in lovstvu, kot še nekatera druga zakonodaja (npr. Zakon o obligacijskih razmerjih). Predstavljajo namreč zakonski status živalske vrste, ki je škodo napravila, pravno izražen interes oškodovanca, da od nekoga zahteva povrnitev škode, in subjekt, ki je prepoznan, da škodo oceni in jo oškodovancu povrne. V Sloveniji poznamo tri tipe škodnih dogodkov glede na vrste živali, ki škodo povzročajo, površine, kjer ta škoda nastane, in subjekte, ki so pristojni za oceno škode in povračilo/nadomestilo v obliki odškodnine, opravljenega dela ali kompenzacije z materialom. Škodo torej lahko povzročajo zavarovane živalske vrste, divjad na nelovnih površinah in divjad na lovni površinah. Predmet tega prispevka bo zgolj zadnja kategorija.

Škode od divjadi so tudi ena od pomembnih komponent spremljanja divjadi v Sloveniji, del t. i. »kontrolne metode« kot kazalec stanja soodvisnosti živalskih vrst in njihovega okolja. Skupaj s sistematičnim spremljanjem objedenosti gozdnega mladja od rastlinojede parkljaste divjadi predstavljajo dve temeljni vhodni enoti v današnjem sistemu načrtovanja v lovstvu, ko na osnovni trendov in podrobnejše analize presojava stanje, cilje in ukrepe v posameznih populacijah živalskih vrst, ki jim pravimo divjad in jih lovimo. Kot take so torej škode od divjadi tudi pomembna vsebina lovskoupravljaljskega načrtovanja, del vseh načrtov, ki se

7. Slovenski lovski dan: »ŠKODA OD DIVJADI«
Gornja Radgona, 18. april 2015

danes izdelujejo v lovstvu, bodisi da gre za načrte lovskoupravljavskih območij ali posameznih lovišč/LPN.

Divjad je v preteklih desetih letih v Sloveniji povzročila za 5.001.803 EUR škode, ki je bila ovrednotena z vsoto denarnih izplačil, izročenega materiala ali neposredno sanacijo s strani lovskih organizacij. Trend škodnih dogodkov in ovrednotene škode je v zadnjih treh letih nazadujoč, v letu 2014 je glede na predhodno leto padel za 40 %. V zadnjem letu znaša škoda na hektar poljedelskih površin približno 1 EUR. Največji delež škodnih dogodkov v zadnjih desetih letih predstavlja škoda od divjega prašiča (71 %), nato jelenjadi (19 %), srnjadi (7 %), druga divjad pa je povzročila do 3 % škode – v zadnjih letih je najbolj izpostavljena kot škodni povzročitelj siva vrana. Od lovskoupravljavskih območij (LUO) je po škodi na hektar lovne površine daleč najbolj izpostavljeno Pomursko LUO, sledijo Zahodno visoko kraško in Primorsko LUO.

Kljub zakonodajnim osnovam škodno področje še zdaleč ni docela urejeno, tudi nedodelana ali manjkajoča zakonodaja povzroča vrsto operativnih težav, kljub temu pa je večina škodnih dogodkov rešenih na prvi stopnji – med oškodovancem in upravljavcem lovišča/LPN. Reševanje škodnih dogodkov je vedno kompromis, pri katerem bi morali biti škodni dogodki rešeni v korist obeh strank. Ključno pa je škode od divjadi pravočasno preprečevati, tudi z doslednim (številčno, strukturno) izvrševanjem načrtov odvzema ključnih vrst divjadi ter vseh del v okolju, ki predstavljajo omilitvene dejavnike pred nastankom škodnih dogodkov.

Lovska zveza *Slovenije*

Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana, Slovenija

Telefon: +386 (1) 24 10 916

www.lovska-zveza.si

7. Slovenski lovski dan: »ŠKODA OD DIVJADI«
Gornja Radgona, 18. april 2015

dr. sc.: Krunoslav Pintur:

Problematika šteta od divljači na području Republike Hrvatske

Štete od divljači na području Republike Hrvatske predstavljaju vrlo značajan problem u gospodarenju divljači. Najznačajniji oblici štetnih događaja su štete od divljači na poljoprivrednim kulturama te štete nastale prilikom naleta vozila na divljač u prometu.

Divlja svinja i jelenska divljač čine najznačajnije štete na poljoprivrednim kulturama, dok je srna najčešća vrsta divljači koja stradava u prometu. Prema procjenama štete na poljoprivrednim kulturama se na godišnjoj razini kreću u iznosu od 3-6 milijuna eura. Odgovornost i obaveze lovozakupnika, kada su u pitanju štete na poljoprivrednim kulturama, regulira Zakon o lovstvu. Sukladno navedenom Zakonu, u cilju sprječavanja šteta, lovozakupnik ima obavezu primijeniti slijedeće mjere: donošenje godišnjeg plana za sprječavanje šteta, nabavljanje zaštitnih sredstava, pravovremena i besplatna raspodjela odgovarajućih zaštitnih sredstava korisnicima zemljišta. Za štetu koju počinu divljač u lovištu odgovoran je lovoovlaštenik uz uvjet da je oštećeni poduzeo propisane mjere za sprječavanje štete od divljači. Problematiku šteta nastalih naletom vozila na divljač u prometu regulira Zakon o cestama. Sukladno navedenom Zakonu za štetu trećim osobama nastalu na javnoj cesti zbog naleta na divljač odgovara se po osnovi krivnje. Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova posljednjih pet godina evidentirano je godišnje prosječno 876 naleta vozila na životinju u cestovnom prometu pri čemu se procjenjuje šteta u iznosu većem od 3 milijuna eura.

Lovska zveza Slovenije

Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana, Slovenija

Telefon: +386 (1) 24 10 916

www.lovska-zveza.si

7. Slovenski lovski dan: »ŠKODA OD DIVJADI«
Gornja Radgona, 18. april 2015

mag. Srečko Felix Krobe:

Vloga lovcev in lovskih organizacij pri škodah po divjadi

Avtor v prispevku navaja zakonske določbe glede odgovornosti za škodo in potrebne ukrepe, ki jih mora povzeti lastnik v smislu dobrega gospodarja, da zavaruje svoje premoženje pred škodo po divjadi. Prikaže nekaj najbolj značilnih znakov škode, na podlagi katerih je potrebno nujno prepoznavanje divjadi, ki je naredila škodo na poljščinah, drevju in vrtninah. Podrobneje nakaže naloge lovcev oziroma lovskih organizacij za delo na področju škod po divjadi in navede konkretne načine možnih rešitev škodnih primerov v smislu zavarovanja. Na koncu poda oziroma navede nekaj aktivnosti pri komuniciranju z deležniki uporabe prostora s poudarkom na preventivnih aktivnostih in poudarja, da je najprej potrebno usposobiti lovce same za delo na področju preprečevanja škod.

Lovska zveza Slovenije

Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana, Slovenija
Telefon: +386 (1) 24 10 916

www.lovska-zveza.si

**7. Slovenski lovski dan: »ŠKODA OD DIVJADI«
Gornja Radgona, 18. april 2015**

Veronika Valentar:

Prijava in uveljavljanje škode na zasebnih gozdnih površinah

Divjad je sestavni del gozda, nekateri lastniki gozdov pa v zadnjih letih poleg škod na gozdnem mladju, ki jih povzroča rastlinojeda divjad, opažajo tudi povečano škodo na mlajših razvojnih fazah gozdov, predvsem v obliki lupljenja in lomljenja mlajših dreves. V skladu z Zakonom o divjadi in lovstvu mora oškodovanec v roku treh dni od dneva, ko je škodo opazil, pisno prijaviti nastalo škodo pooblaščenцу upravljavca lovišča, katerega osebne podatke in naslov do 31. 12. tekočega leta upravljavec javno objavi na krajevno običajen način. Lastniki gozdov pa tudi kmetijskih zemljišč se mnogokrat ne odločajo za prijavo škode, saj so postopki ugotavljanja škode lahko dolgotrajni ali pa povzročajo konflikt v lokalnem okolju. Poleg tega so odškodnine relativno nizke, tudi takrat, ko gre za škodo, ki jo povzročajo zavarovane vrste prostoživečih živali, za katere odgovarja RS. Zveza lastnikov gozdov v zvezi s problematiko škod po divjadi sodeluje s Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije, ki je sogovornik pristojnim ministrstvom. Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije prek mreže svetovalcev lastnike gozdov in kmetijskih zemljišč obvešča o načinu uveljavljanja škod po divjadi, vendar podatkov o podanih prijavah škod ne zbira sistematično in zaradi tega tudi ne razpolaga z ustreznimi statistikami o vrstah, višinah in načinih uveljavljanja škod po divjadi. Zveza lastnikov gozdov predlaga ukrepe, ki bi lahko pripomogli k zmanjšanju škod po divjadi in zmanjšanju konfliktnosti med posameznimi skupinami, ki delujejo na istem prostoru.

Lovska zveza Slovenije

Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana, Slovenija

Telefon: +386 (1) 24 10 916

www.lovska-zveza.si

7. Slovenski lovski dan: »ŠKODA OD DIVJADI«
Gornja Radgona, 18. april 2015

dr. Boštjan Pokorny,

Ida Jelenko, Jernej Marolt, Helena Poličnik:

Promet in prostoživeči parkljarji:

problematika in ukrepi za zmanjšanje števila škodnih dogodkov

Trki vozil s prostoživečimi parkljarji (zlasti s srnjadjo, jelenjadjo in divjim prašičem) predstavljajo pomembno tveganje za varnost udeležencev v cestnem prometu, veliko gospodarsko škodo in pomemben dejavnik smrtnosti živalskih populacij. V Sloveniji je letno registrirano povoženih (dejansko število je še bistveno večje) med 5.400 in 6.700 prostoživečih parkljarjev (med njimi >95 % srnjadi). Če upoštevamo, da povprečen strošek trka s parkljarji v srednji Evropi presega 2.000 EUR, pri čemer so poleg materialnih stroškov, izgube divjačine in trofej upoštevani tudi vsi posredni stroški, skupni stroški zaradi trkov vozil z veliko divjadjo v Sloveniji letno presegajo 15 milijonov €. Za primerjavo – v Evropi izgubi življenje na cestah vsako leto >1.000.000 prostoživečih parkljarjev, celokupni strošek trkov z njimi pa presega 2 milijardi €.

Zavedajoč se obsega problematike smo v obdobju 2003–2013 na inštitutu ERICo Velenje s finančnimi sredstvi, ki jih je zagotovila Direkcija RS za ceste, izvajali številne aktivnosti za zmanjšanje števila trkov vozil s prostoživečimi parkljarji. Na podlagi predhodnega preizkusa učinkovitosti različnih odvrčalnih ukrepov (kemična, svetlobna in zvočna odvrčala) so bile kot najbolj učinkovito zaščitno sredstvo prepoznane zvočne odvrčalne naprave, ki so bile v obdobju 2006–2013 nameščene na >150 najbolj problematičnih odsekov državnih cest v Sloveniji. Po implementaciji odvrčal smo izvajali monitoring njihove učinkovitosti in ugotavljali vpliv odvrčal na značilnosti prehajanja jelenjadi, srnjadi ter damjakov prek cest s stalnim video nadzorom. V vseh letih izvajanja monitoringa se je število povoženih parkljarjev po namestitvi odvrčal pomembno in statistično značilno zmanjšalo (v posameznih letih za 39 % do 83 % v primerjavi s povprečjem za ista obdobja v predhodnih letih). Po namestitvi odvrčal se je skrajšal čas zadrževanja živali v nevarnem območju

Lovska zveza *Slovenije*

Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana, Slovenija

Telefon: +386 (1) 24 10 916

www.lovska-zveza.si

7. Slovenski lovski dan: »ŠKODA OD DIVJADI«
Gornja Radgona, 18. april 2015

cestišča, značilno pa se je podaljšal ubežni čas, tj. čas, ki poteče od trenutka, ko se žival umakne bližajočemu se vozilu, do trenutka, ko le-to pripelje do potencialnega mesta trka. Nasprotno uporaba zvočnih odvrčalnih naprav s senzorji (le-ti aktivirajo delovanje naprav pod vplivom bližajočega se vozila) ne vpliva na intenziteto (število) prehajanj divjadi prek cest oziroma ne vpliva moteče na dnevne migracije živali.

Lovska zveza *Slovenije*

Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana, Slovenija

Telefon: +386 (1) 24 10 916

www.lovska-zveza.si

7. Slovenski lovski dan: »ŠKODA OD DIVJADI«
Gornja Radgona, 18. april 2015

Nebojša Andrić,

Tihomir Florijančić, Ivica Bošković i Siniša Ozimec:

Istraživanja šteta od divljih svinja na području Karlovačke županije

Tijekom proteklih dvadesetak godina prisutan je trend porasta brojnosti divljih svinja (*Sus scrofa*) u lovištima Republike Hrvatske. Tako je odstrjel u 1993. godini iznosio 3.607 grla, u 2003. 8.452 grla (porast za 234 %), dok je u 2011. godini odstrijeljeno 21.871 grlo, što je 600 % više u odnosu na 1993. godinu. Stanišni uvjeti i način gospodarenja na području Hrvatske omogućuju gospodarenje matičnim fondom od 19.000 grla i godišnji odstrjel od 17.500 grla. Cilj istraživanja bio je utvrditi intenzitet i dinamiku nastanka štete koju divlja svinja čini na poljoprivrednim površinama. Istraživanje je provedeno u Karlovačkoj županiji u lovištu brdskog tipa „Petrova Gora“ i lovištu nizinskog tipa „Pokupski Bazen“. Tijekom 2013. godine postavljene su pokusne plohe koje su u propisanim agrotehničkim rokovima zasijane različitim hibridima kukuruza. Utvrđeno je da divlje svinje tek zasijano sjeme vade redom na cijeloj pokusnoj plohi neovisno o hibridu kukuruza. Statistički značajne razlike u nastanku štete te izboru i preferanciji određenih hibrida utvrđene su polovinom kolovoza u fenofazi mliječno voštane zriobe. Kod hibrida koji su zasijani na istoj parceli šteta je bila različita i dok je na hibridu Simao iznosila 95 % na hibridu KWS 2376 iznosila je manje od 10 %. U lovištu brdskog tipa značajnija šteta na pojedinim hibridima nastala je desetak dana kasnije nego u ravničarskim lovištu. Utvrđeno je da divlje svinje na istoj pokusnoj plohi najprije unište usjev jednog hibrida i zatim prelaze na drugi hibrid kukuruza ovisno o fazi mliječno voštane zriobe i udjelu pojedinih hranjivih sastojaka. Početkom rujna, prije faze sazrijevanja kukuruza divlje svinje su uništile i pojele sav zasijani kukuruz na obje pokusne plohe. Rezultati istraživanja ukazuju na izraženu sklonost i preferanciju divljih svinja ka određenom hibridu kukuruza. Kao moguću mjeru smanjenja šteta na poljoprivrednim površinama predlaže se zasijavanje određenih hibrida kukuruza u remize daleko od poljoprivrednih površina kako bi se životinje privukle i zadržavale na poželjnom području, a daleko od komercijalnih nasada merkantilnog kukuruza. Poljoprivrednicima se preporučuje da siju one

Lovska zveza *Slovenije*

Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana, Slovenija
Telefon: +386 (1) 24 10 916

www.lovska-zveza.si

7. Slovenski lovski dan: »ŠKODA OD DIVJADI«
Gornja Radgona, 18. april 2015

hibride koje svinje najmanje diraju odnosno uopće ne diraju dokle god u lovištu ima preferiranih hibrida kukuruza.

Lovska zveza *Slovenije*

Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana, Slovenija

Telefon: +386 (1) 24 10 916

www.lovska-zveza.si

7. Slovenski lovski dan: »ŠKODA OD DIVJADI«
Gornja Radgona, 18. april 2015

dr. Klemen Jerina:

Vzroki nastanka in možnosti zmanjševanja škod v gozdovih

Naše najpomembnejše vrste divjadi, zlasti parkljarji, prežive velik del časa v gozdu, ki ji nudi osnovno kritje in tudi velik del hrane. V gozdovih opravljajo številne pomembne vloge, ki so večinoma povezane s hranjenjem, kot so raznašanje hranil in semena rastlinskih vrst, selektivno objedanje mladja in lupljenje mlajšega drevja, s katerim lahko ključno vplivajo celo na potek razvoja gozdov. Nekateri od teh vplivov so z ekonomskih interesov človeka želeni, drugi pa neželeni in jih lahko smatramo kot škodo.

Med škodami po divjadi v gozdu je v Sloveniji najpomembnejše objedanje gozdnega mladja in lupljenje mlajšega drevja, glavne vrste, ki povzročajo škodo, pa so jelenjad in srnjad, mestoma tudi alohtoni parkljarji (muflon, damjak). Za omilitev problematike so na voljo številni ukrepi: (i.) preprečevanja prevelikih gostot parkljarjev z zadostnim in prav razporejenim odstrelom, (ii.) povečevanja prehranske nosilne zmogljivosti prostora z vzdrževanjem pašnih površin, bogatega gozdnega roba, grmišč in ustrezne zgradbe gozda, (iii.) v nekaterih primerih z dopolnilnim krmljenjem, ter s (iv.) posamično in skupinsko zaščito mladja in mlajših sestojev. Uspešno reševanje problematike je odvisno od sodelovanja tako lovcev kot tudi gozdarjev in lastnikov. V Sloveniji in podobno tudi v drugih državah Evrope se odškodnine za škode v gozdu sicer poredko uveljavlja, a obseg obravnavane problematike nikakor ni zanemarljiv.

Lovska zveza *Slovenije*

Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana, Slovenija
Telefon: +386 (1) 24 10 916
www.lovska-zveza.si

7. Slovenski lovski dan: »ŠKODA OD DIVJADI«
Gornja Radgona, 18. april 2015

Matija Stergar:
Škode na poljščinah

Škode na poljščinah so po ekonomski vrednosti najpomembnejša škoda od divjadi v Sloveniji in predstavljajo približno polovico vseh škod po divjadi. Povprečna letna ocenjena škoda na poljščinah v obdobju 2009–2014 znaša 288.000 EUR. Največ škod povzroči divji prašič, sledi navadni jelen. Biološko ozadje nastanka škod so predvsem prehranske potrebe obeh vrst, posebej potreba po energetsko bogatem viru hrane. Poleg pomembnega prehranskega vira poljščine, posebej koruza, divjadi nudijo tudi kritje. Največ škod na poljščinah je na območjih, za katere je poleg visokega deleža njiv v rabi tal značilna visoka gostota divjega prašiča in jelenjadi. Kot vroča točka v Sloveniji še posebej izstopa Goričko. Več študij kaže, da je verjetnost nastanka škod pogojena tudi z bližino gozdnega roba in celo z bližino ali gostoto krmišč v okolici. Najpomembnejši ukrep za zmanjšanje škod je zmanjšanje lokalnih gostot divjega prašiča in jelenjadi. Ta ukrep je še posebej pomemben v fragmentirani krajini, kjer prevladujejo kmetijske površine in kjer je možnost uporabe drugih ukrepov (zaščita njiv, odvrčalno krmljenje) omejena ali nemogoča. V prihodnosti lahko k zmanjšanju škod pripomore tudi lokalna opustitev oz. prilagoditev načina krmljenja divjadi.

7. Slovenski lovski dan: »ŠKODA OD DIVJADI«
Gornja Radgona, 18. april 2015

Rok Černe:

Škode na domačih živalih

Preprečevanje plenjenja domačih živali, predvsem drobnice, je eden največjih izzivov, ki se pojavljajo pri upravljanju z volkovi in medvedi v Sloveniji. Praviloma na vseh območjih, kjer živijo volkovi in medvedi ter je hkrati prisotna reja drobnice, prihaja do škod. Prav zaradi škod v kmetijstvu smo v preteklosti velike zveri iztrebili iz večjega dela Evrope. Skupaj z velikimi zvermi so izginile tudi potrebe po varovanju domačih živali in mnoga tradicionalna znanja o učinkovitih metodah varovanja so utonila v pozabo. V državah, kjer velike zveri ponovno naseljujejo območja, na katerih so nekoč živele, poskušamo učinkovite in preizkušene metode zaščite domačih živali obuditi, posodobiti in jih ponovno vpeljati v prakso.

Preizkušena tradicionalna metoda varovanja drobnice pred napadi zveri je zagotovo nočno zapiranje drobnice v varne ograde. Zapiranje v nočne ograde smo danes posodobili z varovanjem oziroma zapiranjem v električne mreže, ki jih lažje postavimo in premeščamo ter na ta način hkrati učinkovito izkoriščamo travno rušo. Varovanje s pomočjo električnih mrež pa je učinkovito zgolj v primerih, kadar je ograja ustrezno vzdrževana in so v njej dovolj visoki pulzi električnega toka. Tovrstna mreža namreč predstavlja psihološko in ne fizično oviro. V okviru projekta SloWolf smo z namestitvijo 170 cm visokih električnih ograj pri osmih bolj ogroženih rejcih v Sloveniji zmanjšali vrednost škod za 100.000 evrov letno. Za posamezne primere škod, ki so se dogajali kljub namestitvi električnih ograjk, je bila kriva neustrezna namestitvev. V nekaterih primerih je bila kriva neprimerna ozemljitev, v drugih neprimerna namestitvev oziroma prenizka jakost pulzov električnega toka zaradi kratkega stika ali izpraznjenega napajalnika.

Na podlagi pridobljenih izkušenj in znanja lahko trdimo, da učinkovite metode varovanja drobnice pred napadi volkov in medvedov, s katerimi lahko škode občutno zmanjšamo, že

Lovska zveza *Slovenije*

Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana, Slovenija

Telefon: +386 (1) 24 10 916

www.lovska-zveza.si

7. Slovenski lovski dan: »ŠKODA OD DIVJADI«
Gornja Radgona, 18. april 2015

poznamo. Ključno pa je, da so nameščeni ukrepi redno vzdrževani in da je v električnih ograjah vedno (tudi če v njih drobnica ni prisotna) prisoten močan električni tok (min 5 kV), saj se imajo v nasprotnem primeru zveri možnost naučiti, da električne ograje niso nepremostljiva ovira.

7. Slovenski lovski dan: »ŠKODA OD DIVJADI«
Gornja Radgona, 18. april 2015

dr. Rajko Bernik:

Raba kmetijskih površin v luči obnovljivih virov energije – škoda na divjadi

Obnovljivi viri energije v Sloveniji naj bi do leta 2020 dosegli zamenjavo obstoječih virov energije v vrednosti 20 % v končni porabi celotne energije. Obnovljivi vir energije, ki posega na kmetijsko področje, je bioplin. Od sedanjih vrednostih naj bi se po predvidevanih povečala za okoli 4 x glede na stanje leta 2010. Po izračunih naj bi v EU, če želimo doseči kriterij obnovljivih virov energije, na vsakem petem hektarju kmetijskega zemljišča rasla rastlina za pridobivanje obnovljivega izvora energije. Lahko se vprašamo, kakšno povezavo ima bioplin z malo poljsko divjadjo. Neposredno nobene, posredno pa zelo veliko. Za proizvodnjo bioplina je najbolj primeren in dosegljiv organski material (koruza) s kmetijskih površin. Ta se nato skladišči kot koruzna silaža in uporablja po potrebi za bioplinke naprave. V našem primeru, z ozirom na povečanje proizvodnje obnovljivega vira, kot je bioplin, je potrebno povečati površine, zasejane s koruso, v enakem razmerju. V tem primeru to pomeni okoli 4 x manj primernih površin za malo poljsko divjad. Za njo pa ugotavljamo, da že sedaj nima primernih krmnih in varovalnih površin. Kako najti »modus vivendi« – (način bivanja, sožitje ali znosno razmerje ...) za zahtevane direktive obnovljivih virov energij in med preživetjem male poljske divjadi?

V tujini – Nemčija – izvajajo obširne raziskave, v katere so vključene divje, samorasle rastline, ki bi nadomestile koruso za proizvodnjo bioplina. Združeno seme samoraslih divjih rastlin je sestavljeno in razvrščeno v: enoletne ali večletne rastline, poletno ali spomladansko setev, pri vseh setvenih mešanicah semen pa je znana njena sestava. Ta je res nekoliko manjši kot iz koruzne silaže, vendar zaradi pozitivnih lastnosti divjih rastlin za malo poljsko divjad odtehta pomanjkljivost manjšega izplena. Pridelovalcu obnovljivih virov energije lahko manjši izplen oziroma končni dobiček nadomesti družba, ki danes prostor prostoživečih živali uporablja v svoje osebno zadovoljstvo – za rekreacijo. S tem prispevkom bo družba dala svoj delež k uravnoteženju življenjskih pogojev prostoživeči mali poljski divjadi.

7. Slovenski lovski dan: »ŠKODA OD DIVJADI«
Gornja Radgona, 18. april 2015

Katarina Flajšman,

Ida Jelenko, Boštjan Pokorny:

(Sive) vrane v urbanem okolju: konflikti s prebivalci

V zadnjih desetletjih je ne le v Sloveniji, temveč tudi v drugih evropskih državah mogoče opaziti porast številčnosti vran, zlasti sive vrane (*Corvus cornix*). Porast številčnosti se odraža v povečanju različnih konfliktnih dogodkov z ljudmi tako na kmetijskih površinah kot tudi oz. še zlasti v urbanih ekosistemih. Na kmetijskih površinah največ škode nastane v pomladanskem času, predvsem na posevkih koruze. Poleg tega se škoda pojavlja tudi na vrtninah in silažnih balah, v posameznih primerih pa tudi v sadovnjakih in na travnih kulturah. Ocenjena vrednost prijavljenih škod v Sloveniji, ki jih je povzročila siva vrana, je v obdobju 2007–2010 znašala 17.840 EUR oz. 1,36 % celotne škode po divjadi na lovni površini. V urbanem okolju lahko vrane povzročajo škodo na premoženju, zlasti na delih stavb, pohištvu in avtomobilih. V Sloveniji je bila v obdobju 2007–2010 v mestih oz. na nelovnih površinah škoda po sivi vrani prijavljena na 40-ih objektih; v polovici primerov je škoda nastala na stanovanjskih objektih, predvsem kot poškodbe lesenih oken in vrat. Jate vran povzročajo tudi onesnaževanje mestnih površin z iztrebki, kar v skrajnih primerih lahko privede tudi do tveganja za zdravje ljudi. Za prebivalce mest je pogosto moteče glasno oglašanje vran, konflikti se pojavljajo tudi zaradi napadov vran na ljudi. Napadi vran se dogajajo predvsem v času gnezdenja, kar je posledica tega, da človeka dojemajo kot plenilca, svoj zarod pa pred njim branijo z agresivnim vedenjem. Kot zelo moteč dejavnik prisotnosti vran v mestnem okolju prebivalci pogosto navajajo tudi plenjenje gnezd ptic pevk in preganjanje odraslih osebkov manjših vrst ptic. Vrane sicer spadajo med oportunistične in generalistične plenilce, lahko so tudi mrhovinarji. Kot take imajo v ekosistemu ne samo negativno, temveč tudi številne pozitivne vloge.

V Sloveniji smo z namenom pridobitve novih informacij o sivih vranah v slovenskih mestih, razširitve znanja o biologiji vrste in njenih ekosistemskih vlogah ter predvsem zaradi iskanja

Lovska zveza *Slovenije*

Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana, Slovenija

Telefon: +386 (1) 24 10 916

www.lovska-zveza.si

7. Slovenski lovski dan: »ŠKODA OD DIVJADI«
Gornja Radgona, 18. april 2015

možnih načinov za zmanjšanje konfliktov med vranami in prebivalci mest v letu 2014 začeli izvajati projekt: »Značilnosti, problematika in upravljanje populacij (sive) vrane v urbanem okolju«. Pri projektu sodelujejo številne domače raziskovalne institucije, in sicer: Inštitut za ekološke raziskave ERICo Velenje, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, Znanstveno-raziskovalno središče Univerze na Primorskem, Fakulteta za naravoslovje in matematiko Univerze v Mariboru, Gozdarski inštitut Slovenije in Visoka šola za varstvo okolja Velenje. Projekt poteka v sklopu Ciljnega raziskovalnega programa (CRP) Zagotovimo.si hrano za jutri, ki ga financirata Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS. Poleg konfliktov med vranami in ljudmi (s poudarkom na mestih) bo v prispevku temeljito predstavljen tudi ta raziskovalni projekt.